

منظر طبیعی

احیای منظر تفرجی دریاچه مهارلو

زهرانیروی، کارشناس ارشد
معماری منظر، دانشگاه تهران
zahra.nayeri@ut.ac.ir

چکیده: مفهوم پایداری در صنعت گردشگری، طی چند دهه گذشته یکی از اصلی ترین و در عین حال مباحثه انگیز ترین مفاهیم توسعه گردشگری و به عنوان چارچوبی برای فهم روندهای توسعه اقتصادی - اجتماعی و مدیریت منابع طبیعی و گردشگری در سراسر جهان مطرح شده است. علی رغم مزایای فراوان این صنعت، چنانچه توسعه آن همراه با سیاست گذاری ها و برنامه های منطبق بر نگرش زیست محیطی و با تأکید بر پایداری توسعه نباشد به طور حتم موجب بروز تأثیرات منفی فراوانی بر محیط زیست خواهد شد. بنابراین تفرج پایدار به عنوان فعالیتی اثرگذار بر تمامی ارکان توسعه، بیش از گذشته نیازمند مطالعه است. منطقه تفرجی دریاچه مهارلو شیراز نیز، به عنوان یکی از مناطق مستعد در جذب گردشگر، و یکی از مناظر منحصر به فرد در تولید نمک، نیازمند توجه به عوامل پایداری در بخش گردشگری است. این منطقه با دارا بودن قابلیت اکوتوریستی، در فصول مختلف سال پذیرای گردشگرانی است که جهت گذران اوقات فراغت خارج از محدوده شهری، به سواحل آن پناه می آورند که متأسفانه در حال حاضر به دلیل عدم رعایت اصول فوق در منظر گردشگری این منطقه، بخش وسیعی از آن بلااستفاده مانده است. بنابراین در این نوشتار به منظور دستیابی به مجموعه ای همبسته از سیاست های جامع برای توسعه پایدار گردشگری دریاچه مهارلو و ارتقای ویژگی های منظرین موجود، پس از معرفی فضا و مروری بر ویژگی های اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی و همچنین معضلات فعلی این دریاچه، به ارائه راهکارهای منظرین پرداخته می شود.

واژگان کلیدی: پایداری، تفرج پایدار، منظر تولیدی، دریاچه مهارلو.

مقدمه

◀ به دنبال افزایش روزافزون تعداد گردشگران و گسترش فرآیند این صنعت و تأثیرات مخرب آن بر محیط و انسان ها در نقاط مختلف جهان بود که منجر شد تا در طول دهه ۱۹۹۰، کارشناسان و صاحب نظران کشورهای مختلف اهمیت و ضرورت توجه به عوامل پایداری در بخش گردشگری را متذکر شوند (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۸۹: ۳). مفهوم توسعه پایدار گردشگری، اشاره به این امر دارد که توسعه گردشگری به شکل سنتی برای محیط های طبیعی، اجتماعی و اقتصادی آثار منفی دربردارد و ادامه رویه های غلط، آسیب های جدی به محیط وارد می آورد. بنابراین برای طراحی و احیای منظر تفرجی مناطق گردشگری و حفاظت از محیط زیست مورد استفاده آنها، بکارگیری اصول تفرج پایدار امری اجتناب ناپذیر است. لزوم استفاده از این اصول، به طور خاص در منطقه تفرجی دریاچه مهارلو دیده می شود که علاوه بر دارا بودن ارزش های ویژه اکوتوریستی، با تولید نمک و بهره برداری از آن، از جمله سایت هایی با ارزش منظر تولیدی نیز به حساب می آید.

فرضیه

گردشگری پایدار و رسیدن به رشد کیفی به گونه ای است که نه تنها محیط های طبیعی و مصنوع را از بین نمی برد، بلکه از فرهنگ، تاریخ و میراث جامعه محلی نیز محافظت می کند. بکارگیری اصول پایداری در گردشگری جهت احیای مناظر تفرجی، از جمله منظر دریاچه مهارلو با دارا بودن پتانسیل های اکوتوریستی خاص، امری بسیار مهم تلقی می شود.

معرفی فضا

محیط و منظر طبیعی به شکل ریتم داری در دوره های روزانه و فصلی و توالی های کوتاه مدت و بلند مدت دگرگون می شوند. تولد، بلوغ، پیری و مرگ نمادینی در محیط و منظر فصلی وجود دارد (مانتاک، ۱۳۷۹). دریاچه مهارلو نیز به عنوان یکی از عناصر منظر فصلی دارای جنبه های منظرین گردشگری بوده و هویت اصلی این دریاچه به طبیعی بودن منظر و فصلی بودن آن (پاره ای از سال دارای آب و گاهی اوقات خشک) است. این منطقه با استقرار در مسیر جاده اصلی شیراز - سروستان، به عنوان یکی از زیباترین چشم اندازهای طبیعی استان فارس و

تفرجگاه سنتی مردم شیراز به شمار می رود که علاوه بر ارزش های تفریحی - سیاحتی، دارای ارزش اکولوژیکی ویژه ای نیز می باشد. همچنین به دلیل میزان تبخیر بسیار زیاد سطح دریاچه، بخشی از بستر آن را لایه ای از نمک پوشانده و در میان مردمان فارس، به دریاچه نمک معروف است. از جنبه های منظرین اجتماعی - فرهنگی دریاچه، می توان به کاروانسرای شاه عباسی، امام زاده خدیجه بانو، بقعه متبرکه بی بی شریفه واقع در روستای مهارلو در کنار درخت سروی کهن که در میان روستاییان به سرو مقدس مشهور است، اشاره کرد. استقرار مجتمع تاسیسات پتروشیمی در این مجموعه و استحصال نمک از دریاچه از جنبه های اقتصادی سایت بوده که دارای ویژگی تحقیقاتی و بازدیدهای علمی نیز می باشد. به علاوه همجواری روستاهای اطراف با مجموعه تفرجی مهارلو علاوه بر ارزش اقتصادی، نقش مؤثری در حیات شبانه آن ایفا می کند. و در نهایت جنبه های منظرین طبیعی دریاچه شامل سواحل نمکی، برکه زیستگاه پرندگان، گونه های گیاهی و زمین های کشاورزی با تنوع محصولات، چشمه های آب گرم معدنی و درمانی واقع در روستای مهارلو، و چشم اندازهای طبیعی است.

گردشگری از جمله فعالیت هایی است که برخی اوقات به دلیل بهره گیری متراکم از طبیعت و عدم استفاده از اصول پایداری، سبب تنزل کیفی و حتی نابودی آن شده است (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۸۹). در منطقه گردشگری مهارلو نیز علی رغم قابلیت ها و جاذبه های تفرجی - اکوتوریستی، مشکلات و محدودیت هایی وجود دارد که در صورت رفع و تعدیل آنها، امکان توسعه منظر تفرجی دریاچه همسو با اصول پایداری میسر خواهد شد. بهره برداری نامناسب از آب های زیرزمینی و چاه ها، که موجب افت سطح و کاهش کیفیت آن ها شده، نحوه کاشت نامناسب پوشش گیاهی به خصوص در فصول گرم که نیاز شدید به سایه احساس می شود، عدم توجه به قابلیت های منظرین مزارع کشاورزی، فقدان امکانات و تسهیلات مناسب گردشگری، عدم توجه طراحان و مسئولین به شرایط اقلیمی منطقه و اصول پایداری گردشگری (تصویر ۱)، برداشت غیر قانونی نمک توسط افراد بومی که باعث برهم خوردن نظم زیست محیطی و ایجاد تعاملی یک طرفه بین کاربران و بستر زمین شده، و عدم آشنایی ساکنین محلی با ارزش ها و جاذبه های محیط طبیعی منطقه، از جمله مشکلات موجود این منطقه می باشند.

تصویر ۱

Pic 1

نصویر ۱: مجموعه تفریحی- گردشگری دریاچه مهارلو. این مجموعه در سال ۱۳۸۸ توسط سازمان میراث فرهنگی طراحی شد که مناسبانه به دلیل عدم توجه به شرایط اقلیمی منطقه و اصول توسعه پایدار گردشگری، کاملاً متروک شده است. عکس: زهرا نیری، ۱۳۹۰.

نصویر ۱: مجموعه تفریحی- گردشگری دریاچه مهارلو. این مجموعه در سال ۱۳۸۸ توسط سازمان میراث فرهنگی طراحی شد که مناسبانه به دلیل عدم توجه به شرایط اقلیمی منطقه و اصول توسعه پایدار گردشگری، کاملاً متروک شده است. عکس: زهرا نیری، ۱۳۹۰.

احیای منظر تفریحی دریاچه مهارلو در راستای توجه به زیست‌بوم منطقه

منظر ذهنی دریاچه مهارلو به‌عنوان دریاچه‌های فصلی و کاملاً طبیعی توسط مردمان شیراز در طول تاریخ و در تعامل انسان و محیطش شکل گرفته، پذیرفته شده و خاطره‌ساز گشته است؛ لذا به مثابه طبیعی بودن واجد ارزش‌های خاص خود است که هر گونه دخل و تصرف در منظر آن (با شیوه‌های سطحی) به عدم پایداری محیطی منجر خواهد شد. استفاده از توانایی‌های خاص منظر دریاچه و حفظ نشانه‌های آنها (از جمله بستر نمکی به‌عنوان نشانی از هویت سایت) با تأکید بر انطباق با واقعیت‌های موجود به‌جای استفاده از مصالح مصنوعی، باعث می‌شود هویت اصلی دریاچه محفوظ بماند و علاوه بر وجه عینی، وجه ذهنی آن نیز در نظر گرفته شود. بنابراین با توجه به مطالب عنوان شده در مباحث بالا و این نکته که از قرار دادن سیاست‌هایی بدیهی در توسعه منظر تفریحی دریاچه (از جمله دفع فاضلاب‌های شهری که جزو مسایل زیست‌محیطی بوده و...) در این قسمت صرف‌نظر شده است، مهم‌ترین سیاست منظرین توسعه تفریحی این منطقه ارائه گردید و راهکارهای متناسب با آن در ادامه تشریح می‌شود:

۱. ایجاد تعامل متقابل بین بستر نمکی سایت با گردشگران

دریاچه مهارلو در زمان بی‌آبی به یک دریاچه صحرایی (پلایا) تبدیل می‌شود که بلورهای نمک، گنبدها و سطوح پف کرده نمکی از زیباترین عناصر منظرین آن با ارزش اکولوژیکی ویژه محسوب می‌شوند. این عناصر و سواحل نمکی و استفاده از آن‌ها در راستای جاذبه‌های منظرین طبیعی، گردشگری و اقتصادی، در کنار زمین‌های کشاورزی موجود، سایت مذکور را جزو مناظر تولیدی (productive Landscape) قرار داده است. نمونه این مناظر را می‌توان در زمین‌های کشاورزی، سایت‌های معدنی و پسا صنعتی یافت.

امروزه برنامه‌ریزان و معماران منظر با رویکردهای مختلف زیست‌محیطی، تاریخی، اقتصادی و فرهنگی به ارائه راهکارهای متنوع در بهره‌برداری و استفاده از سایت‌های معدنی و پسامعدنی می‌پردازند. در برنامه‌ریزی و طراحی این مناظر در دهه‌های اخیر نگاه موزه‌ای به آنها به سمت نگاه همگن به فعالیت معدنی و بازآفرینی منظر آن سوق یافته و سبب حفظ هویت و اکولوژی سرزمین شده است. در واقع هدف، تبدیل مناظر معدنی به مناظر فرهنگی و مردمی است،

سایت‌هایی که دیگر تنها برای استفاده یک سویه از بستر زمین مطرح نیستند، بلکه تعاملی پایدار تر را به نمایش می‌گذارند. نمونه این موضوع را در پروژه‌های خوان مانوئل پارم، معمار منظر اسپانیایی می‌توان دید که با طراحی همگن منظر معدنی و پسامعدنی تلاش می‌کند از بروز اختلالات سرزمینی ناشی از استخراج بی‌رویه جلوگیری کرده و بدین گونه از مداخله اخلاقی گرایانه انسان‌ها بکاهد و سبب حفظ هویت و اکولوژی سرزمین شود (مسچی و گلستانی، ۱۳۹۱). در حال حاضر علی‌رغم قابلیت‌های زیاد منطقه مهارلو در تولید و بهره‌گیری از ظرفیت‌های منظرین نمک، رابطه‌ای یک‌سویه بین بستر زمین و کاربران برقرار است و تنها استفاده از این ویژگی منحصر به فرد، استخراج نمک توسط مجتمع پتروشیمی در راستای مقاصد اقتصادی می‌باشد. بنابراین با توجه به رویکردهای مطرح شده برای احیای سایت‌های معدنی و پسامعدنی، در منظر طبیعی دریاچه مهارلو نیز می‌توان تعاملی دوسویه بین گردشگران و بستر سایت ایجاد کرد به گونه‌ای که مباحث تفریح پایدار نیز در آن عملی شود. در این راستا با استفاده از ظرفیت‌های منظرین نمک به‌عنوان اصلی‌ترین مصالح سایت (مثلاً ایجاد کلبه‌ها، مسیرها و تونل‌های نمکی)، ایجاد حس مکان و تعلق خاطر به فضا برای گردشگران، توسعه مشارکت مردمی در مدیریت و نگهداری سواحل نمکی، منظر طبیعی بومی و زنده‌ای خلق می‌شود که علاوه بر تجدیدپذیر بودن، تعامل متقابلی را نیز به‌وجود می‌آورد (تصویر ۲ و ۳).

۲. بازآفرینی منظر زمین‌های زراعی در راستای تبدیل آنها به مناظر کشاورزی-مردمی با حفظ کاربری آنها

کشاورزی پایدار برخاسته از توسعه پایدار است که این نیز ناشی از نیاز انسان امروز در مقابل پیامدهای سوء جهان صنعتی و مصرفی عصر حاضر است. توسعه ناپایدار با منطق خشک تولیدات صنعتی و استفاده بی‌مهابا از تکنولوژی و همراه با مصرف‌گرایی شدید منجر به ایجاد بحران‌های زیست‌محیطی و زوال منابع انرژی و غذایی شده است. سایت تفریحی مهارلو نیز، علاوه بر دارا بودن بسترهای نمکی، واجد مناظر کشاورزی ویژه‌ای با جنبه‌های تفریحی، اقتصادی و فرهنگی است (تصویر ۴).

مقصود از کشاورزی در این منطقه، زراعت و کشت و کار به معنای عمومی آن نیست، بلکه کاشت و تولید محصولات خرد غذایی با روش‌های آسان و با حداقل امکانات مدنظر است. این

در دریاچه مهارلو با توجه به ارزش‌های ویژه اکوتوریستی و منظر تولیدی (تولید نمک) آن، ایجاد تعامل بین بستر سایت با کاربران، احیای مناظر کشاورزی و توجه به بوم و پوشش گیاهی منطقه می‌تواند در جهت توسعه پایدار این سایت تفریحی گام‌های مؤثر برداشت.

نتیجه‌گیری

امروزه پایداری به‌نحو گسترده‌ای به‌عنوان رویکردی بنیادین، برای هر نوع توسعه از جمله توسعه گردشگری پذیرفته شده و در مباحث اجتماعی و محیطی، تفرج پایدار به‌عنوان مفهومی نو، برای مقابله با آثار مخرب توسعه گردشگری مطرح شده است. پایداری در منظر گردشگری مناطق تفریحی، مستلزم توجه نظام‌مند به ابعاد فنی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، تاریخی و زیست‌محیطی در حرکت به‌سوی استفاده از جاذبه‌های گردشگری مطابق با نیاز امروز و حفظ و ماندگاری این منابع برای آینده است. منطقه تفرجی دریاچه مهارلو نیز با دارا بودن جاذبه‌های گردشگری - تفریحی و توان بالای اکولوژیک خود، قابلیت زیادی در جذب گردشگران دارد. بدیهی است که بهره‌گیری تفریحی و تفرجی از محیط پیرامون آن، مستلزم حفظ منابع طبیعی، حداقل آسیب‌رسانی به طبیعت و رعایت اصول توسعه پایدار در گردشگری می‌باشد. بنابراین با توجه به پتانسیل‌های خاص دریاچه مهارلو و همچنین رفع و تقلیل مشکلات و

مناظر رابط گردشگران با طبیعت مشمر شده و سبب شکل‌گیری تعاملات اجتماعی، آموزش‌های محیطی، رونق بازارهای محلی، مصرف محصولات بومی، ایجاد مشاغل اجتماعی و فراهم کردن تسهیلات فراغتی خواهد شد (صادقی، ۱۳۹۱: ۱۰). بنابراین هدف از بازآفرینی این زمین‌ها، ایجاد مکانی جهت زراعت در فضاهای طبیعی برای گردشگران در کنار افراد بومی منطقه می‌باشد تا علاوه بر تولید محصولات غذایی و آشنایی با نحوه کاشت و برداشت، محیطی برای مشارکت مردمی و نوعی تفرج پایدار برون شهری نیز حاصل شود.

۱.۳ احیای منظر پوشش گیاهی و جلوگیری از نابودی تیره‌های بومی

زندگی انسان و حیات محیط طبیعی در ارتباط مستقیم با گیاهان و پوشش سبز طبیعی قرار دارد. در پروژه‌های طراحی اکولوژیک، اکوسیستم‌های منطقه‌ای باید به‌عنوان واحدهایی از اکوسیستم جهانی در نظر گرفته شوند. در این میان حفظ توده‌های گیاهی به‌عنوان یکی از اجزای پایه‌ای اکوسیستم‌ها نقش حیاتی در طرح برنامه‌ریزی توسعه پایدار دارد. در رویکردهای چندسویه معماری منظر، گیاهان نه تنها به‌عنوان مصالح و ابزار معماری منظر مطرح می‌شوند، بلکه دارای نقش اساسی در چرخه حیات اکولوژیک و اکوسیستم‌های منطقه‌ای هستند. بر این اساس گیاهان به‌عنوان عنصر زنده در محیط در نظر گرفته شده و تغییرات فصلی و بیولوژیک آنها به‌عنوان بخشی از ویژگی‌های تأثیرگذار در منظر طبیعی دیده می‌شود (دانشپور، ۱۳۸۷). هدف اصلی گردشگری پایدار نیز، ارائه روش‌های منطقی در بهره‌گیری از منابع طبیعی و

تصویر ۴: احیای منظر کشاورزی منطقه در راستای تلفیق با منظر گردشگری. عکس: Brian Davis, 2009. Pic4: Revivals of agricultural landscape combined with tourism landscape. Photo by: Brian Davis, 2009.

تصاویر ۲ و ۳: کلاژهای ساخته شده از جاذبه‌های منظرین دریاچه بیانگر تعامل متقابل بستر نمک و گردشگران. مأخذ: زهرا نیری، ۱۳۹۱. Pics2&3: Constructed collages from the lake landscaping attractions indicate mutual interaction of salt bed and tourism. Source: Zahra Nayeri, 2012.

معضلات آن، راهبردهایی برای توسعه منظر تفرجی این منطقه با در نظر گرفتن اکولوژی و شرایط بومی آن ارائه شد. این راهبردها بیان‌کننده مفاهیم بنیادینی چون استفاده از توانایی‌ها و نشانه‌های منحصر به فرد و بومی سایت، ایجاد تعامل بین بستر سایت با کاربران، احیای مناظر کشاورزی و توجه به بوم و پوشش گیاهی منطقه هستند که زمینه‌های اصلی پایداری گردشگری در منطقه مهارلو را تشکیل می‌دهند ■

پی‌نوشت

۱. مقاله حاضر برگرفته از رساله کارشناسی ارشد «زهرا نیری» با موضوع «طراحی منظر حاشیه دریاچه مهارلو با رویکرد توسعه پایدار» است که به راهنمایی آقای «دکتر علی اصغر ادیبی» در اسفند ۹۱ در گروه معماری منظر دانشگاه تهران ارائه شد.

فهرست منابع

- دانشپور، عبدالهادی. (۱۳۸۷). کشاورزی پایدار شهری، ضرورت‌ها و راهکارها، همایش ایده‌های نو در حوزه مدیریت شهری.
- رکن‌الدین‌افتخاری، عبدالرضا، مهدوی، داوود و پورطاهری، مهدی. (۱۳۸۹). فرآیند بومی‌سازی شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری روستایی ایران، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، (۴۱): ۴۱-۱۰.
- صادقی، زهرا. (۱۳۹۱). منظر شمر، توجه به محیط زیست در شهر، مجله منظر، (۲۱) ۴: ۱۵-۱۰.
- مانلاک، جان. (۱۳۷۹). آشنایی با طراحی محیط و منظر، ترجمه: معاونت آموزش و پژوهش سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهر تهران، چاپ اول، تهران: سازمان پارک‌ها و فضای سبز تهران.
- مسچی، منا و گلستانی، سارا. (۱۳۹۱). منظر معدنی، مرگ یک تعامل، مجله منظر، (۱۸) ۴: ۵۴-۵۰.

انسانی و ممانعت از به‌کارگیری غیرعملی این منابع است.

در منطقه مهارلو به دلیل کمبود بارندگی و منابع آبی، و اقلیم زیستی خاص آن، سازگاری‌های ویژه‌ای در گیاهان و جانوران بومی به‌وجود آمده است تا امکان ادامه حیات در شرایط تنش رطوبتی یا کیفیت نامناسب آب و خاک را داشته باشند. در راستای رسیدن به پایداری و با در نظر گرفتن پوشش گیاهی این منطقه که از نوع گیاهان شورپسند (مانند گز، اکالیپتوس، نی، جگن و لوتی) است، کاشت هرگونه گیاهان غیر بومی و دخالت در نوع پوشش گیاهی موجود، با هویت سایت در تعارض بوده و آن را به‌یک پارک شهری مصنوعی، به‌جای سائیتی کاملاً بکر و طبیعی تبدیل می‌کند. همچنین کاشت درختان به‌صورت خطی در حاشیه دریاچه بدون توجه به بوم و پوشش گیاهی منطقه سبب از بین رفتن هویت مکانی به دلیل خدشه‌دار کردن تصویر ذهنی کاربران بومی خواهد شد. زیرا هویت اصلی این گونه مناطق نزد کاربران، در بکر بودن و طبیعی بودن منظرشان است.

از آنجایی که محیط زیست طبیعی توان اکولوژیکی محدودی را برای استفاده‌های بشر داراست و اکوسیستم‌های طبیعی از گنجینه‌های زیستی بشری محسوب می‌شوند که حفظ آنها برای نسل‌های آینده ضرورت دارد، لذا بهره‌گیری از اصول گردشگری پایدار در طراحی و آماده‌سازی منطقه تفرجی مهارلو، از اولویت‌های اساسی توسعه صنعت گردشگری به‌حساب می‌آید. در واقع توسعه و حفاظت اکولوژیکی، همگام با هم و در جهت پایداری تفرجی حرکت می‌کنند.

Revival of Recreational Landscape in Maharloo Lake

Zahra Nayeri, M.A. in Landscape Architecture, University of Tehran, Iran. zahra.nayeri@ut.ac.ir

Abstract: Sustainability concept in tourism is one of the most important and the most challenging concepts of tourism development that has been proposed as a framework for understanding the socio-economic development processes, and the management of natural resources and tourism, during the past few decades. Sustainable tourism is an achieving to quality growth so that, not only destroys natural and artifact environments, but also protects local community's culture, history and heritage. The concept of sustainable tourism development implies that tourism development in traditional form includes negative effects for all natural, social and economical environments. Furthermore, despite the great advantages of this industry, if its development does not attend the policies and environmental attitudes programs and not to emphasize sustainability of development, it will certainly cause many negative effects to the environment. In fact, both development and ecological protection move toward recreational sustainability so that studying sustainable recreation as an effective action to all development elements is more necessitated than ever. In order to design and revive the recreational landscape in tourism areas and also to protect their environment, it is necessary to use the sustainable recreation principles. Therefore, revival of recreational landscapes, such as Maharloo Lake landscaping, which has specific ecotourism potential, is very dependent on using tourism sustainability principles. Maharloo lake recreational region of Shiraz also needs to consider the sustainability factors in tourism section since it is one of the prepared regions in attracting tourists and one of the unique landscapes in salt production. This lake as a seasonal landscape elements, have many tourism landscaping aspects and have been identified by its natural landscape and its seasonality (part of the year, with water and sometimes dry). This ecotourism potentiated region welcomes tourists who take refuge to the beaches for spending their leisure time out of Town in different seasons. Unfortunately, a great part of the lake has recently become an unused region due to ignorance of tourism sustainability principles in its tourism landscape. Having introduced and reviewed the region of Maharloo's social, cultural, economic and environmental characteristics, landscaping solutions are presented to resolve and reduce its current problems and issues, based on its ecological and local conditions, in order to achieve a correlated set of comprehensive policies for tourism sustainable development in Maharloo Lake and upgrade landscaping features in this article. These solutions, express fundamental concepts such as: utilizing of site's unique and local abilities and symptoms, creating interaction between the context and the users, reviving the agricultural landscapes and considering ecology and vegetations (such as all kind of trees) of the site, which all create the overall form of tourism sustainability in Maharloo area.

Keywords

Sustainability, Sustainable recreation, Productive landscape, Maharloo Lake.

Reference list

- Daneshpour, A. (1999). Urban sustainable agriculture, Necessities and solutions, new ideas conference in the urban management field.
- Roknedine Eftekhari, A., Mahdavi, D. & Poortaheri, M. (2010). Indigenization process of Iran rural tourism sustainable development indicators, *rural researches journal*, 1(4): 1-41.
- Motloch, J. (2000). *Introduction to Environmental and Landscape design*, Translated by: Education and research department of Tehran parks and gardens organizations, First edition, Tehran.
- Meschi, M. & Golestani, S. (2012). Mining landscape, Death of an interacting, *journal of MANZAR*, 4(18): 50-54.
- Sadeghi, Z. (2012). Productive landscape, according to the environment in the city *journal of MANZAR*, 4(21): 10-15.

Natural Landscape

